

اینجا هم تعاملی لازم است

© مینا پاکپور، دبیر استان گیلان و مدرس دانشگاه

مرحله اول انتخاب کردن یکی از واحدهای یادگیری کتاب درسی، پیشنهاد و ارائه منابع و محتوای متناسب با آن به دانش‌آموزان است. این منابع می‌توانند متن، فیلم، فایل صوتی و تصویری، اسلاید، گیف و نرم‌افزارهای متناسب با هدف درس باشند.

دبیر نقشه اولیه فعالیت‌های یادگیری مورد نظر را می‌کشد. در این مرحله، در واقع معلم اقدام به تولید یک بسته فعالیتی می‌کند تا دانش‌آموزان طبق محتوای بسته، درگیر فعالیت‌های

در این نوشته تلاش می‌کنم تجربه‌های چند ماهه تدریس مجازی خود را بیان کنم. این تدریس‌ها که با استفاده از امکانات شبکه اجتماعی در پیام‌رسان‌ها اجرا شد، می‌تواند حدی از تعامل و جریان بازخورد را بین دانش‌آموزان و معلم ایجاد کند. زیرا عنصر اصلی یادگیری جمعی، که در کلاس درس وجود دارد، تعامل و روابط است. متأسفانه زیرساخت‌های متناسب این شرایط، مانند اینترنت پرسرعت، در بیشتر نقاط کشور و کلاس‌های مجازی برای همگان فراهم نشده است. حتی دانش‌آموزان بسیاری هستند که گوشی مناسب هم ندارند.

در ادامه چگونگی یک نمونه تدریس آنلاین مطلوب را می‌آورم و امیدوارم راهکار پیشنهادی در این شرایط، برای هدایت و نظم‌بخشی به تلاش‌های همکاران پر تلاش، مفید باشد. اگرچه اطمینان دارم کم و بیش این فعالیت‌ها در بیشتر مدارس در جریان‌اند و مدیران زیادی به دنبال راهکارهای نوین تدریس مجازی هستند. تنها ارزش این نوشتار، نظم‌بخشی به تدریس مجازی است.

یادگیری شوند. بسته فعالیت چیز پیچیده‌ای نیست و به‌سادگی می‌تواند شامل چند فعالیت یادگیری نه‌چندان پیچیده باشد؛ مثلاً گوش دادن به فایل صوتی یا دیدن فایل تصویری، خلاصه کردن درس، کشیدن نقشه‌ای مفهومی از درس، بلند خواندن یک متن، طرح چند سؤال از درس، پاسخ به چند پرسش، حل یک مسئله، و رسم شکل و نمودار.

به نظرم در این مرحله بهتر است معلم هدف یادگیری واحد درسی را با همه دانش‌آموزان به اشتراک بگذارد تا آن‌ها فعالیت‌های پیشنهادی را آگاهانه انجام دهند.

مرحله دوم اطلاع‌رسانی و در اختیار قرار دادن بسته فعالیت است. دانش‌آموزان در منزل با انجام فعالیت‌های پیشنهادی و درگیر شدن با آن‌ها، محتوای مشخص شده درس را یاد می‌گیرند.

در مرحله سوم، دانش‌آموزان در منزل بسته فعالیت را باز می‌کنند و فعالیت‌های خواسته شده انجام می‌گیرد. در این مرحله، دانش‌آموزان در صورت لزوم بسته فعالیت را با کمک والدین عملیاتی و اجرا می‌کنند.

همچنین، می‌توانند از برنامه‌های آموزشی (شبکه آموزش) و سایر منابع کمک‌درسی و کمک‌آموزشی در اختیار بهره ببرند. این مطلب به امکانات موجود در منزل و توانایی والدین نیز بستگی دارد که متأسفانه بیشتر دانش‌آموزان مدرسه‌ای که من در آن تدریس می‌کنم، در منزل از امکانات جانبی آموزشی بی‌بهره‌اند.

در مرحله چهارم، همان‌گونه که در بسته فعالیت آمده‌است، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد بعد از انجام فعالیت‌های پیشنهادی، درک و فهم خود را از درس و محتوای مشخص شده در گروه مجازی (کلاس مجازی) که با مدیریت معلم ایجاد شده است، به اشتراک بگذارند. این مرحله در وهله اول از نوع یادگیری دانش‌آموز به دانش‌آموز محسوب می‌شود.

در این مرحله از تدریس مجازی،

معلم می‌تواند فرصت هم‌سال‌سنجی را هم فراهم آورد؛ به این صورت که اگر دانش‌آموزان نسبت به درک و فهم سایر هم‌کلاسی‌هایشان از محتوا نقد و نظری دارند، بیان کنند. مطالعه نظرات و جمع‌بندی‌های دانش‌آموزان در گروه، به معلم کمک می‌کند از کیفیت یادگیری فعال دانش‌آموزان (فهم‌ها و بدفهمی‌های آنان) اطلاعاتی کسب کند. براساس این درک و فهم از وضعیت یادگیری دانش‌آموزان، ممکن است معلم برای دادن چند فعالیت یادگیری مکمل نیز اقدام کند؛ این مرحله ماهیت ارزشیابی نیز دارد.

به لحاظ شرایط منطقه مورد تدریس و وضعیت ضعیف مالی بسیاری از خانواده‌های دانش‌آموزان مدرسه، از نظر من، مدرسه و دبیر باید این امکان را فراهم کنند که هر جلسه تدریس بتواند در مدت زمان طولانی‌تری ادامه یابد و به زمانی محدود بسنده نشود، تا دانش‌آموزانی که مدیر مدرسه آن‌ها را شناسایی کرده و گوشی یا اینترنت ندارند، بتوانند در هر زمان مناسب، خودشان یادگیری‌های خود را به اشتراک بگذارند تا هم‌کلاسی‌هایشان ببینند و در صورت لزوم نظر بدهند. برای اینکه دانش‌آموزان از این وضعیت سوءاستفاده نکنند، مدیر باید با دقت شرایط را بررسی کند. بی‌تردید، اگر تدریس آنلاین در یک زمان مشخص با حضور آنلاین تمام دانش‌آموزان یک کلاس صورت گیرد، سودمندتر و اثربخش‌تر خواهد بود.

در مرحله بعد، معلم از تصویر به‌دست آمده از بررسی آنچه دانش‌آموزان به اشتراک گذاشته‌اند، استفاده می‌کند. او می‌تواند با ایجاد نشست‌های مجازی در گروه و در زمانی که مدرسه برای حضور حداکثری همه دانش‌آموزان تعیین کرده، در گروه، فرصت را به حل و فصل مشکلات یادگیری و پاسخ‌گویی به مسائل دانش‌آموزان اختصاص دهد. در این مرحله، یادگیری دانش‌آموزان، به دلیل ایجاد تنوع در تعامل، تعمیق می‌یابد. همچنین دبیر می‌تواند فعالیت یادگیری مکمل از نوع تمرینی،

ترمیمی و بسط دهنده را به‌صورت فردی یا حتی در این شرایط به‌صورت گروهی مجازی، ارائه دهد. این فعالیت نیز به تعمیق یادگیری کمک می‌کند. برای دریافت نتیجه اجرای این تکالیف، بهتر است دبیران بازه زمانی مشخص کنند تا دانش‌آموزان حتماً تکالیف را به دبیر برسانند!

مرحله ششم زمان بررسی تکالیف و فعالیت‌های یادگیری است. این فعالیت‌ها را دبیر بررسی می‌کند و بهتر است حتماً به‌صورت فردی یا گروهی به دانش‌آموزان بازخورد بدهد.

دبیر می‌تواند فعالیت‌های یادگیری انجام‌شده را ذخیره کند تا بعدها شواهدی برای ارزشیابی عملکرد دانش‌آموزان داشته باشد. چه خوب است که فایل‌های پوشه کار مجازی در سیستم مدرسه طراحی شود و نمرات مجازی دانش‌آموزان در آن‌ها ثبت شود!

از مشکلات و محدودیت‌های تدریس مجازی می‌توان به پایین بودن میزان رعایت اخلاق در فضای مجازی اشاره کرد. در این ماه‌ها با مسائلی روبه‌رو شدم که هرچند روحیات نوجوانان این نسل را بیشتر شناختم، اما بسیاری هم برایم ناخوشایند بود؛ مثل سخن‌گفتن نامحترمانه بعضی دانش‌آموزان؛ گفت‌وگوها و چت‌هایشان در ساعات غیر کلاسی در گروه مجازی؛ فیلم‌ها یا انیمیشن‌های نامناسبی که از هم‌کلاسی‌هایشان تقاضا می‌کردند؛ انیمه‌های ژاپنی که محتوای سخیفی دارند و سبک آیین بودایی را ترویج می‌کنند. این موارد برایم بسیار نگران‌کننده بود. قطعاً این شرایط نیازمند حضور و وجود مشاورانی است که با دنیای مجازی و روحیات نوجوان آشنایی داشته باشند.

شرایط بیماری کرونا که گویا همچنان تا مدتی ادامه خواهد داشت، شرایط مطلوبی برای یادگیری و یاددهی نیست، اما بی‌تردید هنر معلمی در این است که بتوان با دانش‌آموزان ارتباط عاطفی برقرار کرد و شرایط تعاملی مجازی را فراهم آورد.